двійного призначення відповідно до міжнародних зобов'язань та вимог законодавства.

У подальшому слід провести поглиблені дослідження з питань економічного моделювання впливу механізму експортного контролю на стан експортної активності галузей промисловості.

Список використаних джерел

1. Галака С.П. Експортний контроль в системі міжнародної безпеки / С.П. Галака, Г.М.Перепелиця, О.І.Сівер / За ред. О.М. Гришуткіна. Київ: КНУ, 2012. 336 с.

2. Закон України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» [електронний ресурс]. – Доступний з: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/549–15.

3. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т 1. / Редкол.: С.В.Мочерний (відп.ред) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.

4. Експортний контроль [електронний ресурс]. – Доступний з: http://www.ukr.vipreshebnik.ru/entsiklopediya/51–e/3409–eksportnij–kontrol.html

5. Експортний контроль [електронний ресурс]. – Доступний з:http://ukr.vipreshebnik.ru/entsiklopediya/51–e/3409–eksportnij–kontrol.html

6. Неботов П.Г. Організаційно–економічний механізм експортного контролю: теоретико–методологічний аспект / П.Г.Неботов // Економічний вісник університету. – 2017. – Випуск 32/1. – С. 72–81.

7. Неботов П. Експортний контроль продукції подвійного використання: проблеми й механізми ефективної реалізації в Україні / П.Неботов // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2016. – Вип. 17. – Ч.3. – С.33–36.

8. Современный экономический словарь [терминол. словарь] / Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. – М.: ИНФРА–М, 1996. – 496 с.

УДК 338.242.4 (477)

О.С. МОЛНАР,
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії, «Ужгородський національний університет»
Н.Ю. КИРЛИК,
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії, «Ужгородський національний університет»
Г.І. КОСТЬОВ'ЯТ,
викладач кафедри економічної теорії, «Ужгородський національний університет»

Роль держави в управлінні інфраструктурними проектами

Стан переходу від однієї економічної системи до іншої забезпечується певними трансформаціями. Проекти та програми являють собою комплекси взаємопов'язаних обслуговуючих структур, що забезпечують основу функціонування соціально–економічної системи. Здійснення успішного переходу зумовлено реалізацією певних дій та підходів, які можливі за рахунок розробки та впровадження відповідних проектів та програм. Особливо такі проекти та програми необхідні у соціально–економічних системах за рахунок впровадження інфраструктурних проектів та програм, оскільки вони є основою економічного зростання, впливу зовнішнього турбулентного середовища, можливостей застосування інформаційного підходу.

Ключові слова: *інфраструктура, проект, економічна система, управління, інвестиції, капітал, фінанси, трансформація, стратегія.*

А.С. МОЛНАР,
к.э.н., доцент кафедры экономической теории, «Ужгородский национальный университет»
Н.Ю. КИРЛИК,
к.э.н., доцент кафедры экономической теории, «Ужгородский национальный университет»
Г.И. КОСТЬОВЬЯТ,
преподаватель кафедры экономической теории, «Ужгородский национальный университет»

Роль государства в управлении инфраструктурными проектами

Состояние перехода от одной экономической системы к другой обеспечивается определенными трансформациями. Проекты и программы представляют собой комплексы взаимосвязанных обслуживающих структур, обеспечивающих основу функционирования социально–экономической системы. Осуществление успешного перехода обусловлено реализацией определенных дей–

© О.С. МОЛНАР, Н.Ю. КИРЛИК, Г.І. КОСТЬОВ'ЯТ, 2017

ствий и подходов, которые возможны за счет разработки и внедрения соответствующих проектов и программ. Особенно такие проекты и программы необходимые в социально–экономических системах за счет внедрения инфраструктурных проектов и программ, поскольку они являются основой экономического роста, влияния внешней турбулентной среды, возможностей применения информационного подхода.

Ключевые слова: *инфраструктура, проект, экономическая система, управление, инвестиции, капитал, финансы, трансформация, стратегия.*

O. MOLNAR,
candidate of economic sciences, associate professor, department of economic theory «Uzhgorod National University»
N. KIRLIC,
candidate of economic sciences, associate professor, department of economic theory «Uzhgorod National University»
H. KOSTOV'YAT,
lecturer in economic theory, «Uzhgorod National University»

The role of state in management of infrastructure projects

The state of transition from one economic system to another is provided by certain transformations. Projects and programs are complexes of interconnected service structures that provide the basis for the functioning of the socio–economic system. The successful transition is due to the implementation of certain actions and approaches that are possible through the development and implementation of relevant projects and programs. In particular, such projects and programs are needed in socio–economic systems through the implementation of infrastructure projects and programs, as they are the basis of economic growth, the impact of the external turbulent environment, the possibilities of using the information approach.

Key words: *infrastructure, project, economic system, management, investment, capital, finance, transformation, strategy.*

Постановка проблеми. Держава виступає центральним суб'єктом у процесі формування технологій. Роль держави не просто ускладнюється – вона змінюється цілеспрямовано. Практика реформ засвідчує, що ні ринок, ні держава в нинішньому стані не спроможні вивести галузь на траєкторію зростання та якісного оновлення.

Усі фактори, які характеризують специфіку трансформаційної економіки, суттєво впливають на розробку та управління інфраструктурними проектами та програмами, створюючи турбулентне зовнішнє середовище при їх розробці та реалізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Досліджуючи розвиток керівництва проектами як незалежного наукового напрямку та ефективне здійснення його в різноманітних предметних галузях призвів до поглибленого аналізу перспектив у здійснені на рівні управління соціально–економічним розвитком країни в цілому.

Вагомий внесок у розвиток знань з управління проектами здійснив засновник та президент Української асоціації управління проектами, проф. С.Д. Бушуєв. Також необхідно підкреслити ряд науковців В.В. Морозова, С.І. Пирожков та А.І. Сухоруков.

Метою статті є аналіз в управлінні інфраструктурними проектами та програмами, обумовлених нелегкими процесами розвитку світової економіки та високою динамічністю змін, що відбуваються та дослідити етапи перетворення структури управління проектами та програмами.

Виклад основного матеріалу. Соціально–економічні системи являють собою цілеспрямовані системи, оскільки вони мають ціль функціонування та містять у своєму складі людей як складовий функціональний елемент. Вони являють собою складні ймовірнісні динамічні системи, що відображають процеси виробництва, розподілу, обміну й споживання матеріальних та інших благ. За своєю суттю такі системи належать до класу систем з управлінням, тобто кібернетичних систем [11].

Складність економічної системи полягає у тому, що зміна структури, зв'язків та поводження довільного економічного суб'єкта впливає на решту економічних суб'єктів і спричиняє зміну системи в цілому. Водночас будь–яка зміна в системі на

макрорівні позначається на структурі, зв'язках та поводженні економічних суб'єктів. Ще однією ознакою складності економічної системи є наявність великої кількості як прямих, так і зворотних зв'язків (матеріальних, інформаційних) між її елементами та підсистемами.

Згідно з Указом Президента, Кабінет Міністрів України має щороку до 15 лютого затверджувати план дій щодо реалізації положень Стратегії та щоквартально інформувати про стан виконання плану дій щодо реалізації положень Стратегії.

Головною передумовою реалізації Стратегії є суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності.

Аналізуючи ризики, які цілком реальними, якщо зважити на запропоновані у Стратегії реформ–2020, таблиці навіть 62 реформи та окремі програми, з яких 10 ідентифіковані як першочергові при цьому розділ «розвиток», де представлені питання інфраструктури, інвестицій, економіки та конкуренції, передбачає загалом 26 реформ і програм, з яких першочерговим проголошено подібне капіталомістке питання, як програма енергонезалежності.

Проектно–орієнтована система управління це система, в якій цілі органу виконавчої влади досягаються переважно через реалізацію проектів [1]. Проектно–орієнтована організація – це будь–яка організаційна структура, в якій менеджер проекту має повноваження для визначення пріоритетів і для керівництва роботою осіб, залучених для роботи в рамках даного проекту [7, с. 60].

Однак щоб втілити зміни, які будуть прогресивні з боку суспільства до рівня обоюдної довіри – довіри один до одного, довіри до суспільних інститутів – і подолання відчуження держави та громадянина. Саме це має стати визначальним результатом реформування політичної і правової систем держави.

В таблиці зазначено, що комплексність і масштабність запропонованих перетворень можуть бути не перевагами, а, навпаки, негативними постановами стратегії розвитку. Однак, історія наводить прикладів того, як масштабні проекти соціально–економічних перетворень обертаються катастрофічними економічними наслідками, со-

Економічні реформи і програми Стратегії–2020, які потребують найбільш визначальних витрат державних фінансів, приватного капіталу та праці [10]

Державні фінанси	Приватний капітал	Праця (організаційні заходи, навчання та перенавчання)
РЕФОРМИ		
• транспортної інфраструктури • енергетики • житлово–комунального господарства • військово–промислового комплексу • системи соціального захисту • пенсійна • системи охорони здоров'я • освіти • державної політики у сфері науки та досліджень	• фінансового сектору • ринку капіталу • транспортної інфраструктури • телекомунікаційної інфраструктури • енергетики • житлово–комунального господарства • військово–промислового комплексу • системи соціального захисту • пенсійна • системи охорони здоров'я • якості та безпеки харчової продукції • державної політики у сфері науки та досліджень	• дерегуляція та розвиток підприємництва • земельна • житлово–комунального господарства • інститутів статистики • фінансового контролю Держави та стабілізації державного бюджету • захисту інтелектуальної власності • системи соціального захисту • пенсійна • системи охорони здоров'я • якості та безпеки харчової продукції • освіти
ПРОГРАМИ		
• участі у транс'європейських мережах • розвитку українського експорту • енергоефективності • енергонезалежності • космічна	• участі у транс'європейських мережах • розвитку українського експорту • енергоефективності • енергонезалежності • розвитку інновацій • розвитку інформаційного суспільства та медіа • космічна • розвитку туризму	• розвитку малого та середнього бізнесу • розвитку українського експорту • залучення інвестицій • енергонезалежності • розвитку інновацій • розвитку інформаційного суспільства та медіа

ціально–політичними катаклізмами – саме через неадекватність методів і процесів здійснення реформ, їх механістичне підпорядкування якійсь «надцінній ідеї» з ігноруванням усієї складності людської свідомості та усталених культурних традицій. Адже, вітчизняні програми не відповідали повною мірою визначеним стандартам реформ. У більшості випадків під програмою пропонувався набір кількісних показників, яких бажано було досягти. Тому навряд чи можна покладатися на те, що успішність реформ забезпечать ради, або комітети з реформ, принаймні дійсно можуть відігравати певну позитивну роль на етапі визначення концептуальних засад перетворень.

Але для успішності вирішення глибинних структурних проблем, що накопичилися в суспільстві, необхідним є насамперед постійний і широкий за охопленням суспільний діалог, утворення на різних рівнях і в різних регіонах різноманітних недержавних організацій, у тому числі бізнес–асоціацій підприємців, які стануть постійними форумами для узгодження позицій та провідниками відповідних перетворень у суспільстві. Тільки так можна вивести реформи за межі у поле суспільної дії. Для того, щоб реформи були функціонально життєздатними, державі необхідно сконцентрувати зусилля на критично важливих напрямах, які здатні дати максимальний кумулятивний ефект для всієї соціально–економічної системи, започаткувати своєрідну ланцюгову реакцію подальших структурних змін і сформувати джерело відтворення потрібних для цього ресурсів. А це означає насамперед необхідність реалізації трьох напрямів трансформації:

– трансформацію інституційних засад функціонування суспільства та його економіки – для створення цивілізованих норм і правил здійснення суспільно–економічної діяльності;

– трансформацію інфраструктури суспільних відносин і формування клімату довіри в суспільстві – для максимального полегшення взаємодії громадян та їх організацій на різних рівнях і в різних регіонах, створення нового формату суспільної інтеграції або зв'язаності (в термінології ЄС – social cohesion);

– трансформацію системи формування й розвитку людини – не лише того, що сьогодні прийнято відносити до поняття «людський капітал» (освіта, стан здоров'я), але й насамперед її культурно–ціннісного виміру.

Отже, трансформація інституційних засад функціонування суспільства та його економіки залежить від успішності реалізації заходів, передбачених в Угоді про асоціацію, яка має наблизити українську економіку до базових норм функціонування ЄС, а також (і насамперед) – від якості політичного керівництва та ефективності оновлення державного апарату, викорінення в ньому корупції.

Оцінюючи проблеми адаптації України до глобального економічного середовища, науковці С.І. Пирожков та А.І. Сухоруков зазначали необхідність використання наявних конкурентних переваг та наближення до основних показників країн, які є прикладом пристосування до глобальних змін [8, с 99]. Однак, враховуючи результати оприлюднених рейтингів конкурентоспроможності національних економік в світового господарства. Україна не тільки не покращує «здоров'я» економіки, а навпаки, погіршує перспективи зростання в середньостроковому періоді [5].

Але для успішності вирішення глибинних структурних проблем, що накопичилися в суспільстві, необхідним є насамперед постійний і широкий за охопленням суспільний діалог, утворення на різних рівнях і в різних регіонах різноманітних недержавних організацій, у т. ч. бізнес–асоціацій підприємців, які стануть постійними форумами для узгодження позицій та провідниками відповідних перетворень у суспільстві. Тільки так можна вивести реформи за межі у поле суспільної дії.

Складність управління інфраструктурними проектами та програмами обумовлює необхідність побудови багатоаспектних ієрархічних структур [9].

Трансформація інфраструктури суспільних відносин і формування клімату довіри в суспільстві та трансформація системи формування й розвитку людини – передбачають виконання досить складних завдань. Оскільки, в значній мірі вони залежать від внутрішньої політики, що відображатиме абсолютну зацікавленість в перебуванні постійного контролю з боку ЄС (більшість пов'язаних з цими напрямами питань не підпадають під пряму дію статей Угоди про асоціацію). Але насамперед тому, що потребують змін від кожної людини, її культурного розвитку і позбавлення від успадкованих і закріплених в архетипах свідомості елементів ментальної архаїки, і перш за все – від домінування пріоритету побудови суспільних структур на основі родинних зв'язків

(явище непотизму) та інших форм емоційно зумовленого фаворитизму.

Вкрай необхідним є формування культури самообмеження та відкритості до співпраці як невід'ємного атрибута справжньої свободи, без якої суспільна й економічна лібералізація перетворюється на руйнівне свавілля, а широко розрекламована дерегуляція – на хаос і безвідповідальність. Це є абсолютно необхідним для нарощування соціального капіталу суспільства, який, за поширеними нині науковими уявленнями, характеризує міру зв'язаності членів суспільства в рамках суспільного організму, їх здатність співпрацювати заради розв'язання ключових завдань розвитку. А це в сучасній Україні – в шокуючому дефіциті.

Автори реформ повинні враховувати специфіку політично – економічної ситуації, особливості традицій населення, тенденції в масовій свідомості, рівень поширення корупції, технологічний та інтелектуальний потенціал суспільства тощо. Має існувати система управління реформами, яка включатиме в себе механізми коригування та об'єктивної оцінки.

Висновки

Нові вимоги до державного регулювання формуються під впливом сукупності породжуваних глобалізацією проблем, розв'язання яких можливо тільки на держаній основі, але національний інтерес – стійкий розвиток економіки.

Стратегія повинна орієнтуватись на підтримку необхідних територіальних пропорцій в економіці, недопущення надмірної диференціації регіонів за рівнем соціально–економічного розвитку, забезпечення формування та ефективного функціонування вітчизняного ринку країни. Трансформація інституційних засад функціонування суспільства та його економіки залежить від успішності реалізації заходів, передбачених в Угоді про асоціацію, яка має наблизити українську економіку до базових норм функціонування ЄС, а також (і насамперед) – від якості політичного керівництва та ефективності оновлення державного апарату, викорінення в ньому корупції. Оскільки враховуючи нестабільну тенденцію економіки разом з стратегіями та проектами важливо вже виправляти викривлень і спотворень, деформацій і диспропорцій в соціально–економічних структурах, які підривають перебіг трансформаційних процесів.

Список використаних джерел

1. Бушуев С.Д. Современные подходы к развитию методологий управления проектами / С.Д. Бушуев, Н.С. Бушуева // Управління проектами та розвиток виробництва : Зб. наук. пр. – Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2005. – № 1 (13). – С. 5–19.

2. Важинський Ф.А. Антикризове фінансове управління як економічна система / Ф.А. Важинський, А.В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук–техн. пр. – Львів: РВВ НЛТУ України, 2010. – Вип. 20.3. – С. 127–132.

3. Важинський Ф.А. Механізм регулювання інвестиційної діяльності в регіоні / Ф.А. Важинський, А.В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.–техн. праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.7. – С. 138–143.

4. Колодійчук А.В. Особливості функціонування машинобудівних підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України / А.В. Колодійчук, В.М. Пісний // Зб. наук.–техн. праць НЛТУ України. – 2009. – Вип.19.13. – С. 172–178.

5. Макакра О.В. Конкурентоспроможність економічного середовища в Україні. Порівняльний аналіз рейтингів окремих країн / О.В. Макакра // Економіка і прогнозування. – 2007. – №2. – С. 43–57.

6. Молнар О.С. Функції та структура туристично–рекреаційного комплексу регіону / О.С. Молнар, В.В. Сержанов, Ф.А. Важинський // Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. – 2008. – Вип. 26. – С. 30–36.

7. Морозов В.В. Управління проектами розвитку підприємств : навч. посібник / В.В. Морозов, О.В. Кальніченко, Ю.Г. Турло. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2011. – 232 с.

8. Пирожков С.І. Проблеми адаптації України до глобального економічного простору / С.І. Пирожков, А.І. Сухоруков // Стратегічна панорама. – 2003. – №3–4. – С. 98–105.

9. Рач В.А. Проектная деятельность в условиях глобализации и экономики знаний / В.А. Рач // Управління проектами та розвиток виробництва : Зб. наук. пр. – Луганськ : СНУ ім. В.Даля, – 2004. – № 2 (10). – С. 55–62.

10. Світ на порозі XXI століття // Вісник НАН України – 1999. – №10.

11. Сіденко В. Імперативи системного реформування української економіки крізь призму асоціації України з ЄС / В. Сіденко // Україна–2014: соціально– економічна криза та пошук шляхів реформування // Центр Разумкова (http://razumkov.org.ua/upload/2014_Ekonomika_crv.pdf). – К., 2014. – С. 8.